

Oumbärligt arbete? Tamil Nadus nya lag om strejkförbud mot "oumbärliga tjänster" slår hårt mot sömmerskorna inom delstatens textilindustri.

Billiga kläder på export

Torka och strejkförbud drabbar arbetarna i textilstaden Tirupur

I sydindiska Tirupur tillverkas hälften av all trikå som exporteras till utlandet. Kläderna sys av flinka fingrar under svåra förhållanden.

Hur mycket får sociala rättigheter kosta? Konsumenterna har sista ordet.

Endast fläckvis syns de små vattenansamlingarna där kvinnor och män står barfota och tvättar. Den obarmhärtigt heta solen bränner i zenit. Plagg efter plagg slungas kraftfullt mot svarta stenblock. Ljudet ekar mellan de spruckna röda sandväggarna.

En gång fanns här en flod, men torkan tycks ha kommit för att stanna. Då mörka moln avtecknar sig mot den blå himlen fästs genast förväntansfulla blickar mot skyarna. I drygt fem års tid har människorna i den sydindiska delstaten Tamil Nadu väntat på monsunens återkomst.

En stor andel jordbrukare har övergivit

sina obrukbara marker och begett sig till Indiens ledande textilindustristad Tirupur. Staden är inte anpassad för sin snabbt växande befolkning. Därtill kommer långväga dagsarbetare, som sju dagar i veckan reser från avlägsna byar i brist på lokala arbetstillfällen.

När solen går ner över staden tänds lysrören i de fabriker där arbetet aldrig ligger nere. En mil bort i en lerhydda mitt ute på landsbygden sitter en ung indisk kvinna med erfarenhet av textilindustrin. För ett år sedan lämnade hon och hennes man sina två barn hos farföräldrarna i byn för att flytta till Tirupur. Där tog de anställning på en textilfabrik.

– Livet i Tirupur var svårt. Bostadshyrorna är mycket höga och dagligvarorna dyra. Trots att vi arbetade mellan tolv och femton timmar per dag, sju dagar i veckan, klarade vi och oss nätt och jämnt på vår lön. Det blev inget över att spara som vi planerat, säger Mrs. **Rajeshwari** uppgivet och rättar till sin färgglada sari. Tyget ligger i veck på det krackelerade jordgolvet, och kontrasterar kraftigt den monotona nyans av brunt som fyller det kala rummet.

Efter ett års tid blev de arbetslösa och återvände hem. Hon är märkbart glad över att vara tillbaka, och på frågan om hon kan tänka sig återvända till Tirupur skakar hon bestämt på huvudet.

– Våra barn hade tur som kunde stanna i byn hos sina farföräldrar och gå kvar i skolan. I Tirupur mötte jag flera familjer där även barnen var tvungna att arbeta hårt på fabriker för familjens överlevnad. Givetvis är deras löner lägre, liksom vi kvinnor är lågavlönade i jämförelse med männen. Men minsta lilla inkomst är avgörande, säger Mrs. **Rajeshwari**.

Riskfyllt att organisera sig

Fackföreningarnas möjlighet att påverka arbetsförhållandena är begränsad. Knappt en fjärdedel av textilarbetarna i Tirupur är fackligt anslutna.

– Det är riskfyllt att organisera sig och många fabriker har förbjudit all facklig verksamhet, säger Mrs. **Rajeshwari**. Hon är dessutom en av många illitterata arbetare, för vilka arbetsmarknadslagen är obekant.

I maj 2003 införde delstatsregeringen en lag om strejkförbud för "oumbärliga tjäns-

ter". Från fackligt håll har det beskrivits som en av de mest repressiva lagar som skådats sedan Indiens självständighet 1947. Beteckningen "oumbärliga tjänster" är svårdefinierbar eftersom få tjänster faktiskt går att undvara. Vilket ger regeringen tolkningsföreträde.

En kvinnlig polis verksam i distriktet Perambalur i centrala Tamil Nadu intygar att antalet strejker är färre nu än tidigare och ger sin syn på saken.

– På grund av torkan har den redan stora andelen människor som lever kring fattigdomsstrecket ökat. Alla vill de ha höjd lön men det säger sig självt att ekvationen inte går ihop. Strejkförbudet är därför en nödvändighet då det tidigare stora antalet strejker störde arbetet på fabriker.

Om en strejk ändå utbryter tillkallas polisen genast. Den har i uppgift att avbryta aktiviteten och arrestera strejkdeltagarna. Straffsatserna för den som deltar i strejk är upp till tre års fängelse och höga böter.

Med anledning av strejkförbudet blir möjligheten att organisera sig fackligt desto viktigare. Men det är inte utan problem. Samtliga fackföreningar är partipolitiska, vilket medför att du som medlem måste välja färg. Bakgrunden är enkel; de politiska partierna är viktiga finansörer och använder fackföreningarna till att värva medlemmar.

Fackföreningarna står i nuläget inför en allvarlig förtroendekris. Delvis därför att de har för få anställda i förhållande till antalet medlemmar. Kanslipersonalen, där män är i stark majoritet, hinner inte med att göra jobbet. Det resulterar i bristande assistans till behövande, brutna löften och inställda möten. Följaktligen minskar förtroendet bland arbetarna och vissa upplever det som att facket endast ägnar sig åt att driva in medlemsavgifter.

Ytterligare en aspekt är den allt mer uppmärksammade korruptionen inom fackföreningsrörelsen i Tamil Nadu.

– Det har visat sig att textilarbetare har blivit förda bakom ljuset av korrupta fackföreningsledare. Vissa utger sig för att företrädare textilarbetarna i löneförhandlingar, men i grund och botten förhandlar de under bordet med arbetsgivarna och tjänar svarta pengar på arbetarens bekostnad, säger Mr. **Aloysius**.

Han har grundat frivilligorganisationen *Social Awareness and Voluntary Education*, som bland annat utbildar textilarbetare i Tirupur i arbetsrätt och kvinnofrågor.

Mr. **Aloysius** framhåller vikten av att utbilda kvinnorna i arbetsrätt. Könsdiskriminering är ett utbrett problem inom textilindustrin, där de mest lågavlönade arbetssuppgifterna i regel tilldelas kvinnorna.

Textilindustrin är en klart kvinnodominerad bransch men det avspeglas varken bland fackföreningsmedlemmar eller bland fackföreningarnas egen personal.

– Att vara verksam inom en fackförening är inte ofarligt. Ofta förekommer hot, trakasserier och repressalier. Som kvinnlig fackföreningsledare är det än värre. Men jag är optimistisk inför framtiden. Fler indiska kvinnor tar plats på den politiska arenan i dag än någonsin tidigare.

Konsumenternas ansvar

I dagsläget är situationen för facklig verksamhet i Tamil Nadu paradoxal. Trots att behovet av att organisera sig fackligt växer, så ökar inte medlemsantalen. En bidragande orsak är att regering och arbetsgivare aktivt motarbetar fackföreningarna. Det skrämmar många potentiella medlemmar, och skillnaden mellan landets lagstadgade arbetsrätt och verkligheten på textilfabriker förblir stor.

Ansvar ligger delvis på klädkedjorna i väst, vars inköpsstrategier skapar hård konkurrens mellan leverantörerna om lägsta pris på kortast möjliga leveranstid. Det är en kamp som arbetarna betalar för med lägre löner och längre arbetspass.

Tre pojkar kikar ned i en tom brunn som inte har sett vatten på drygt fem års tid.

– Just nu har vi en viktig beställning från Tyskland som måste verkställas på kortast möjliga tid. Det vägra övertid är lika med att förlora jobbet, och inte ens min fackförening kan hjälpa mig på den punkten, säger en arbetare i Tirupur.

I Tirupur tillverkas hälften av Indiens totala trikåvaruexport, varav tusentals plagg hamnar i de svenska klädbutikerna. Textilindustrin är en av de äldsta industrierna i Indien. Den utgör en av landets viktigaste exportvaror. Största marknaden är EU med 65 procent och därefter följer USA med 15 procent.

Vid årsskiftet kommer textilindustrins internationella exportkvoter att avvecklas. Oron i Indien är därför stor. Konkurrensen kommer att hårdna, på såväl den inhemska indiska marknaden som på den internationella. Följaktligen profilerar sig nu textilfabriker för att attrahera klädkedjor världen över. De lockar med ny teknologi, utbyggd infrastruktur och nu senast visst socialt och miljömässigt ansvarstagande.

Att socialt ansvar har förts upp på agendan inger hopp om att sociala rättigheter kan komma att bli en framtida konkurrensfördel till skillnad från dagslägets motsatsförhållande.

En annan förhoppning är att klädföretagen ingår globala ramavtal med internationella fackliga organisationer. Genom International Textile, Garment and Leather Workers Federation (ITGLWF) som företrädare textilarbetarna, ges de möjlighet att själva påverka sin situation.

Men när allt kommer omkring har konsumenterna sista ordet. Med tillräckligt många ögon på sig blir det besvärligare för svenska klädkedjor att smita från kontroll av sina uppförandekoder.

Det som konsumenterna efterfrågar ser företagen till att leverera. Svårare än så är det egentligen inte. Men hur stort är den svenska konsumentens intresse för en marknad som tar hänsyn till indiska textilarbetarens rättigheter och främjar värdiga arbetsförhållanden?

Lotten Skeppstedt,
text och foto

Kvinnorna tvättar i det lilla vatten som finns kvar av floden.